

MAGYAR FILMEK OLBÍÁBAN

Olbia Szardínia szigetének északi részén, mélyen a tengeröbölben fekvő kis kikötőváros. Rómából a hajóút nyolc óra, repülővel alig egy óra. Itt tartják meg évről évre a független filmművészet fesztiválját, ezt az egyhetes munkaprogramot, melyen minden alkalommal más és más ország filmművészete kerül középpontba. Az olbiai rendezvény tizennégy esztendeje létezik, de csak négy év óta nyerte el mai sajátos arcát. Tavaly a fiatal spanyol filmművészetet tették vizsgálat tárgyává, idén a magyarokat hívták meg, hogy áttekintést adjanak a legutóbbi évek filmterméséből, különböző irányzataiból. Miért esett ránk a választás? A szemle manifesztuma többek között így indokolja: „A filmművészet válságban van, ismételtetik Keleten és Nyugaton. A fiatal magyar filmművészet nem cáfolja meg ezt az általános megállapítást, hanem pozitívan és termékenyen motiválja: változás azaz evolúció, azaz élesztő erő, eszmék vitája, társadalmi elkötelezettség, a feladatok tudatos vállalása a társadalomban — bármilyen típusú társadalomról legyen szó — ez a művészeknek, korunk tanúinak és tolmácsolóinak feladata.”

A május 18—23 között megrendezett eseményen levetítették Herskó János *Szevasz, Vera*, Máriaşş Félix *Imposztorok*, Bacsó Péter *Fejlvés*, Fábri Zoltán *Utószезon*, Szabó Ist-

ván *Almodozások kora*, Kovács András *Hideg napok*, Mészáros Márta *Holdudvar*, Gaál István *Magasiskola*, Elek Judit *Meddig él az ember?* és *Sziget a szárazföldön*, Gyarmathy Lívia *Isméri a Szandí-Mandí?* című filmjét. Külön műsort szenteltek Jancsó Miklós művészetének (a *Szegénylegények*-et, *Csillagosok, katonák*-at, *Csend és kiáltás*-t és a *Pényes szelek*-et láthatták az érdeklődők), s bemutattak tíz rövidfilmet. A filmeket viták követték, melyeken elsősorban olasz újságírók vettek részt, s a magyar műveket elemezve minduntalan szembesítették a tanulságokat a mai olasz filmállapotokkal. Így például Jancsó filmjeivel kapcsolatban szenvedélyesen hibáztatták az olasz filmesztétikai nevelés elmaradottságát, mely nem teszi lehetővé, hogy a közönség széles rétege élvezze és megértse az ilyen típusú és formanyelvű alkotásokat. Ismerős problémákat hallottunk felvetődni a közönségfilm és művészfilm eltávolodását illetően, azzal a különbséggel, hogy a megszépítő messzeségből az olaszok Magyarországon a közönség filmesztétikai fejlettségének paradicsomi állapotát vélték megvalósulni. A viták folyamán persze voltak leleplező pillanatok is, így például amikor elkérték az utóbbi években Magyarországon bemutatott olasz filmek listáját, s ebből gyanút foghattak, hogy egye-

A magyar filmművész-delegáció az olbiai szemle megnyitó ünnepségén

lőre nálunk is messze van még a Kánaán.

Az olbiai filmeseményen résztvevő legérdekesebb személyiségek közül említsük meg Antonioni és Nanni Loy nevét. Antonioni személy szerint is kitűntető figyelemben részesítette a magyar delegációt, egy alkalommal együtt ebédelt velünk, s Rómában a Metro-Goldwyn-Mayer cég házivetítőjében levetítette nekünk *Zabriskie Point* című legújabb művét, maga pedig megnézte Gaál István *Magasiskolá-ját*, amelyről elismerően nyilatkozott.

A szardíniaiak ritka gondos és kedves vendéglátását a világ legszemélyibb díjkiosztó ünnepsége tetőzte be. Itt ugyanis minden résztvevő magyar filmet és személyt szép bronzszoborral jutalmaztak, még az újságírókat is, mely tényből az olbiai fesztivál egyedülálló volta azt hiszem mindenki számára kiviláglik.

A szardíniai vendéglátók mindent megtettek, hogy a magyarokat megismertessék a sziget hihetetlen vad szépségével és hihetetlen vad problémáival. A mostoha természeti körülmények (a terület nagyrésze csupa kő és szikla, terméketlen föld, mely csak kecske és juhlegeltetésre alkalmas), az évszázados elmaradottság rányomta bélyegét Szardínia gazdasági és társadalmi fejlődésére, ezt nem csak Aldo Serio *Távoli sziget* című dokumentumfilmjéből láthattuk, — amely az *Ahol megállt az idő* című tv-sorozat keretében készült, — de erről saját szemünkkel is meggyőződhattunk. Tapasztalatból átláthattuk újságcikkeink közhelyszámába vett fordulatait, amikor a rafinált ötletességgel épített és berendezett, légkondicionált, fürdőmedencés luxushotelből kirándulásra indultunk a sziget belsejébe, s eljutottunk a világtól elszakadt hegyfaluba vagy városkába, Orgosolo-ba, mely de Seta *Orgosoloi banditák* című filmjének színhelyül szolgált. A Costa Smeralda csodálatos színvilágú partvidékét Aga khán konzorciuma százhusz kilométer hosszában megvásárolta, a nemrégiben még ösvények taposta ösvények helyén modern autópályákat építettett, a táj legszebb pontjaira a szardíniai népi építészet és a filmgyári díszletek stiluselemeit keverő luxushoteleket. A

falakra mesterségesen festették a vonat salétromfoltjait, a használat és az élet romantikus jegyeit, a legeslegdrágább szálloda kívülről primitív barlangrendszerre hasonlított. Egy olasz ismerősünk szerint, annak a légkondicionált luxusbárlangnak, ahol a vendégek két kőből kell majd tüzet csiholnia, ha cigarettára akar gyújtani, napi százezer líra lesz majd az ára.

Orgosoloban láthattuk a nem mesterségesen, hanem természeti úton előállított elmaradottságot. A banditizmus ma is élő problémája a vidéknek, harminckét körözött bandita van jelenleg, akiket nem képesek elfogni. Nemrégén egy olasz mérnököt elraboltak, váltságdíjat követeltek érte, s a mérnök hosszas fogságból szabadulva úgy nyilatkozott, hogy tökéletesen megérti a banditák tettét, a szegénység kényszerítő körülményei között egyszerűen nem nyílik más lehetőség számukra.

Az olbiai filmszemle időben egybeesett az olasz újságok egyhetes sztrájkjával, ott tartózkodásunk idején nem jelent meg sajtóvisszhang a fesztiválról. Utólag azonban elég nagy számban és terjedelemben foglalkoztak az eseménnyel, s szinte kivétel nélkül elismeréssel írtak az új magyar filmművészetéről. A különböző politikai elkötelezettségű lapok természetesen a saját szájuk íze szerint értelmezve elemezték a műveket, abban azonban valamennyien megegyeztek, hogy a magyar film jelentős és egyéni színfoltot képvisel ma a világ filmművészetében. Mint az *Il Popolo* írta „A magyar filmművészet — miután elhalkult a hírverés az angol free cinema körül, amelyet kereskedelmi opportunizmus vert fel — az 1970-es évek rivaldáján, mint a legelőbb, legstimulálóbb filmművészet jelenik meg, a brazillal és a jugoszlávval együtt.”

Az olbiai tapasztalatok feltételezni engedték, hogy a magyar filmek kedvező fogadtatása nem csupán az udvariasság, hanem az őszinte érdeklődés megnyilvánulása volt.

LÉTAY VERA